

20 medalja ZA HRVATSKU

I ove su godine naši srednjoškolci sudjelovali na Međunarodnoj kemijskoj olimpijadi, 40. po redu, koja se održala u Budimpešti. Gimnazijalci Juraj Ahel i Toni Portolan osvojili su brončane medalje. O tome pišu njihovi mentori, prof. dr. sc. Branka Zorc s Farmaceutsko-biokemijskog i prof. dr. sc. Tomislav Cvitaš s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta.

prof. dr. sc. Branka ZORC i prof. dr. sc. Tomislav CVITAŠ, Zagreb

Hrvatska tek od 2000. godine sudjeluje na međunarodnim kemijskim olimpijadama, a već je osvojila 20 medalja: jednu zlatnu, 3 srebrne i 16 brončanih. Ova olimpijada, četrdeseta po redu (*40th International Chemistry Olympiad, IChO 40*), održana je u Budimpešti na Sveučilištu Eötvös Loránd. Uživanje na spranjskom suncu i kupanje na Jadranu naši gimnazijalci Juraj Ahel, Toni Portolan, Petra Vizjak i Marica Malenica (sl. 1.) zamijenili su preznojavanjem na teškim teorijskim i praktičnim zadacima. Svoje znanje i spretnost odmjeravali su s 253 vršnjaka iz 66 država. Među našim olimpijcima najuspješniji su bili Juraj i Toni – osvojili su broncu i svoje veselje podijelili s Petrom i Maricom te mentorima Brankom Zorc i Tomislavom Cvitašem. U ukupnom plasmanu su, kao i obično, najbolji bili Kinezi.

Iscrpni podaci o Olimpijadi (test, praktični zadaci, rješenja, rezultati natjecanja, fotografije) dostupni su na internetskoj stranici: <http://www.icho.hu/pages/Home.aspx>

U pripremama naših natjecatelja sudjelovali su nastavnici Prirodoslovno-matematičkog i Farmaceutsko-biokemijskog fakulteta te Instituta »Ruđer Bošković« i Glaxo, a za financijsku podršku pobrinuli su se mnogobrojni sponzori. Svima VELIKA HVALA.

Nakon sladoleda dobrodošlice koji je napravljen nad tekućim dušikom (sl. 3.) učenici i mentori su razdvojeni – svakog od njih čekala su drugačija zaduženja i programi. Zadatak učenika bio

je riješiti izuzetno teški pismeni dio ispita te u relativno kratkom vremenu što bolje izvesti eksperimentalne zadatke iz organske i analitičke kemije. Mentori su prevodili tekst natjecanja s engleskoga na materinji jezik, sudjelovali na svakodnevnim sastancima žirija, bodovali test svojih učenika te uspoređivali rezultate s rezultatima službenoga znanstvenog odbora.

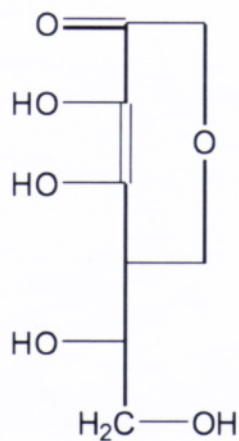
Na Olimpijadi se ipak nije samo radilo. Izmjenjivala su se iskustva, sklapala poznanstva i prijateljstva, natjecalo se u sportskim disciplinama, krstarilo, uživalo u čardašu i mađarskim

Slika 1. Ovogodišnji olimpijci: Juraj Ahel, Petra Vizjak, Marica Malenica i Toni Portolan

UČENICI, MENTORI, SPONZORI...

Učenici	Škola	Mentori	Sponzori
Juraj Ahel	V. gimnazija Zagreb	Vlasta Allegretti-Živčić	Badel 1862
Marica Malenica	V. gimnazija Zagreb	Jurica Bauer	Biomax
Toni Portolan	III. gimnazija Split	Tomislav Cvitaš	Brač – fini sapuni
Petra Vizjak	Gimnazija Varaždin	Marko Košiček	Centar za vozila Hrvatske
		Tomislav Portada	Feniks ljekarna
		Vladimir Stilinović	INA d. d.
		Anđela Šarić	Karlovačka pivovara
		Mijo Šimunović	Laser-plus d. o. o.
		Valerije Vrčec	Ljekarna Iličić
		Branka Zorc	Ljekarna Šibalić
			Ljekarna Talan
			Ljekarne Kalenić
			Ljekarne Radišić
			Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
			PLIVA HRVATSKA
			Sabre d. o. o.
			Školska knjiga

Slika 2. Stilizirana strukturna formula C-vitamina na poledini medalje – podsjetnik da je taj vitamin otkrio mađarski nobelovac Albert Szent-Györgyi.

Slika 3. Sladoled napravljen nad tekućim dušikom

Slika 4. Panorama Budimpešte

Slika 5: Kraljevska gozba u Visegrádu

kulinarskim specijalitetima te upoznavala prošlost i sadašnjost Mađarske. Domaćini su ponosno pokazivali svoju prijestolnicu: Trg heroja, Ribarsku bastilju, Parlament te prekrasnu panoramu grada s brežuljaka Budima. Učenici su cijeli dan proveli na Balatonu, mađarskome »moru«, a mentori u Visegrádu, najmanjem gradu u Mađarskoj koji je od 1325. do 1405. bio prijestolnica ugarskih kraljeva. Turistička atrakcija Visegráda su viteške igre u kraljevskoj palači te restoran u renesansnom stilu u kojem se svaki gost osjeća kao kralj ili kraljica okrunjen maštovitim papirnatom krunom (sl. 4.–7.).

Druga turistička atrakcija Mađarske je Szentendre, gradić poznat po umjetničkim galerijama i muzejima, kulturnim zbivanjima koja njeguju tradicionalne plesove i običaje te po

Slika 6: Paprika i feferoni na ulicama Szentendrea

Slika 7: Plavo, plavo, plavo....

Slika 8: Biblioteka u samostanu u Pannonhalmi

Slika 9: Crkva u Pannonhalmi

mnogobrojnim restoranima, slastičarnicama i trgovinama sa suvenirima. U Szentendreu je sačuvan duh 19. stoljeća pa nije ni čudo da je najposjećeniji grad u Mađarskoj. Posjetili smo i dominikanski samostan i školu u Pannonhalmi, spomenik kulture pod zaštitom UNESCO-a (sl. 8. i 9).

Olimpijsko glasilo *Catalyzer* pratilo je sva događanja vezana uz Olimpijadu te strogo specijaliziranoj čitalačkoj publici iznosilo zanimljivosti o feromonima, alkaloidima, novim lijeko-

vima. Bilo je tu i detalja iz mađarske povijesti te kratki tečaj mađarskoga jezika.

Ipak, nije bilo sve idealno. Putovanje vlakom od Zagreba do Budimpešte na početku dvadeset prvog stoljeća traje osam sati. Putuje se prosječnom brzinom od 50 km/h, u vlakovima koji izgleda da nisu čišćeni od doba Austrougarske Monarhije. U vlaku su nas uspjeli i dva puta okrasti – četiri mlada genijalca i dva profesora nisu dorasli spretnim lopovima.